

Theme 8 - Монопол

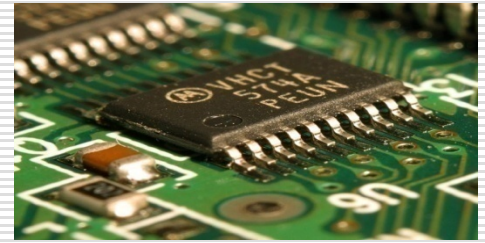
1. Видове монополи
2. Общи, пределни и средни разходи на монопол
3. Крива на търсенето и на пределните приходи на монопол
4. "Зона" на печалба на монопол
5. Анти-тръстовско законодателство в САЩ
6. Антимонополна политика – България в ЕС

Theme 8 - Монопол

◆ Характеристики на монопола

- Монополната индустрия е индустрия с един продавач (mono = 1; poly = продавам).
 - Повечето монополи имат значителна икономия от мащаба.
 - Произвежданният продукт няма “субститути” / т.е. заместители.
 - Високи бариери на входа на бизнеса.
-

Theme 8 - Монопол

◆ Причини за образуването на монопол

Монополите съществуват поради следните по-важни причини:

1. Законови ограничения (Пощенски услуги)
2. Патенти и авторски права (комп. игри, книги, tv програми)
3. Лицензии (медицински услуги, таксиметрови шофьори)
4. Търговски ограничения (рецепти)
5. Изключителни права на собственост (DeBeers Diamonds Co.)
6. Икономия от мащаба (Microsoft, Intel)

Theme 8 - Монопол

◆ Видове монополи

Разграничават се следните два типа монополи:

1. Предоставен от правителството. Примери – Български пощи, газови и електрически компании - НЕК.
2. Свободен пазар. Монополът е постигнат чрез иновации, ефективност, или контрол на специфичен ресурс. Примери: Microsoft, Intel, DeBeers.

Theme 8 - Монопол

◆ Видове монополи

В случая с предоставените от държавата монополи не са на лице високи стимули за получаване на печалби. Икономическата ефективност не е много вероятна.

В случая с пазарните монополи е на лице “заплаха” от конкуренция. Повечето фирми запазват монополния си статут работейки ефективно, предлагайки качествени продукти, на атрактивни / ниски цени.

1. Законови ограничения (Пощенски услуги)

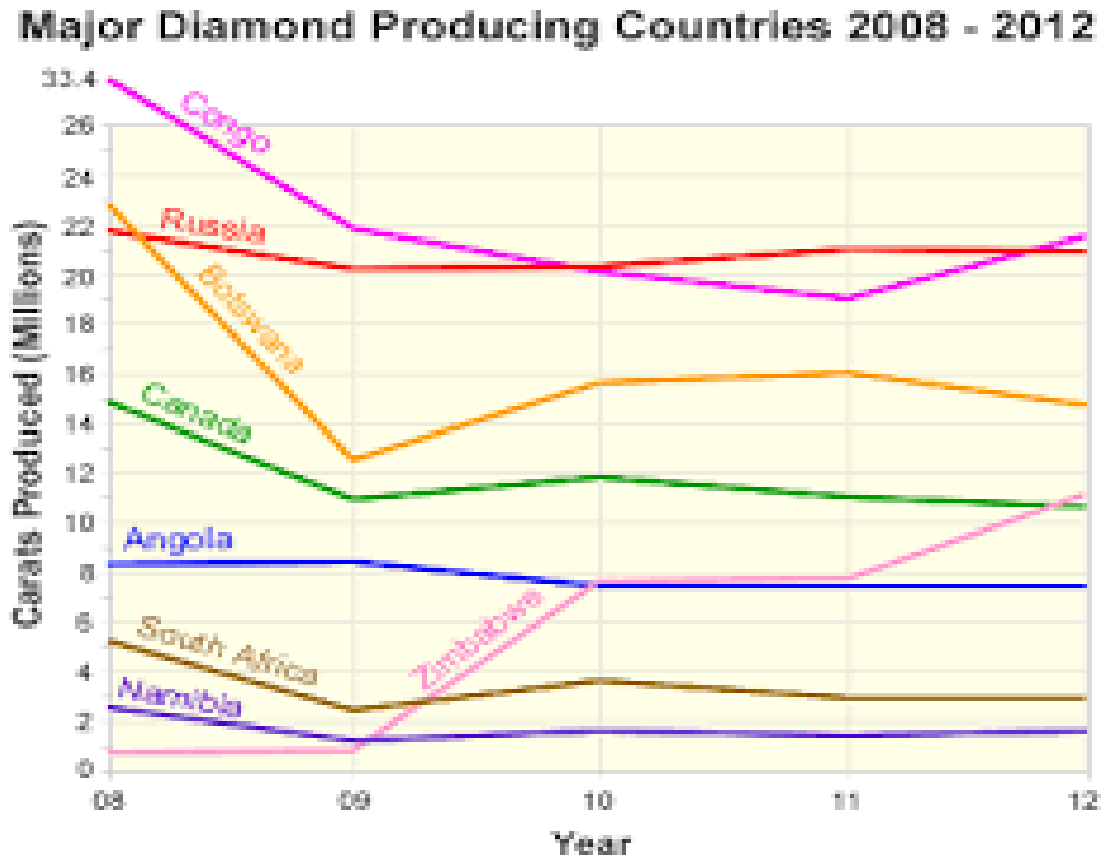
Български пощи...

1934 година. От октомври се въвежда монопол за разпространяване на ежедневния и периодичен печат, упражняван от командитното дружество “Стрела” при Дружеството на столичните журналисти.

1950 година. Министерския съвет приема постановление, според което разпространението и експедирането на вестниците и списанията се поема от Министерство на ПТТ.

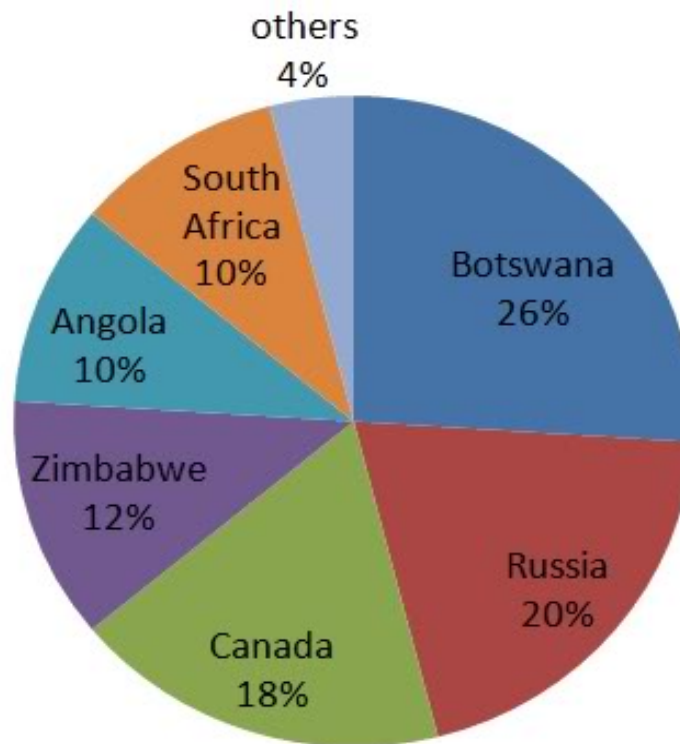
<http://www.bgpost.bg/?cid=29>

5. Изключителни права на собственост (напр. DeBeers Diamonds Co.; но...)

5. Изключителни права на собственост (напр. DeBeers Diamonds Co.; но...)

Share of World Diamond Revenues

Theme 8 - Монопол

◆ Крива на търсенето на монопол

Количество /Месец	Цена
0	40лв.
1,000	35лв.
2,000	30лв.
3,000	25лв.

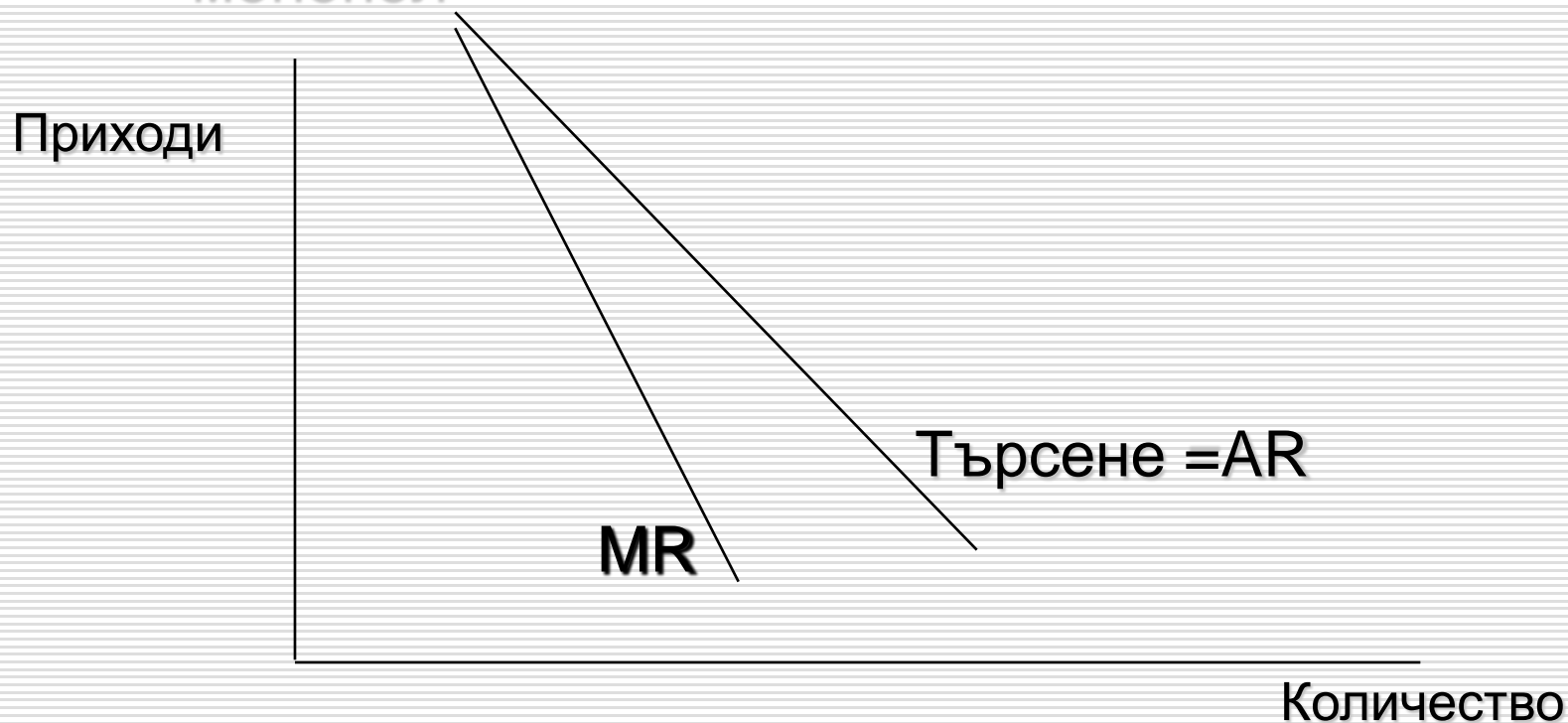
Theme 8 - Монопол

Общи, средни и пределни приходи на монопол

Q	Цена	TR	AR	MR
0	40лв.	0	-	-
1,000	35лв.	35,000	35	35
2,000	30лв.	60,000	30	25
3,000	25лв.	75,000	25	15

Theme 8 - Монопол

- ◆ Крива на търсенето и на пределните приходи на монопол

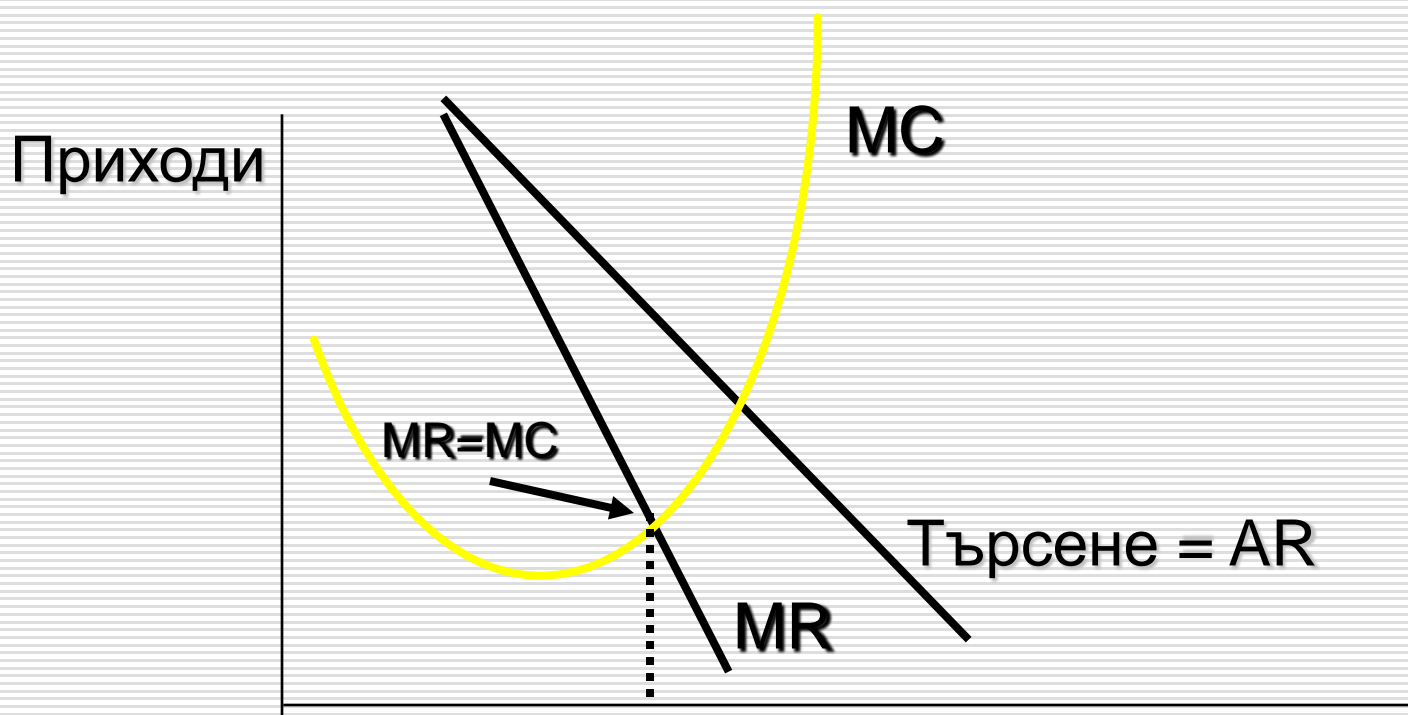

Крива на търсенето и на пределните приходи на монопол

- Кривата на търсене на монопол съвпада с отрасловата крива на търсене
 - $MR < P$ (низходящ наклон под нивото на търсенето, т.е. на цената)
 - Предельният приход (MR) зависи от увеличения обем продадени стоки, и от степента на намаление на цената, по която се продават
-

Theme 8 - Монопол

◆ Количество максимизиращо печалбата

Q_{pm}

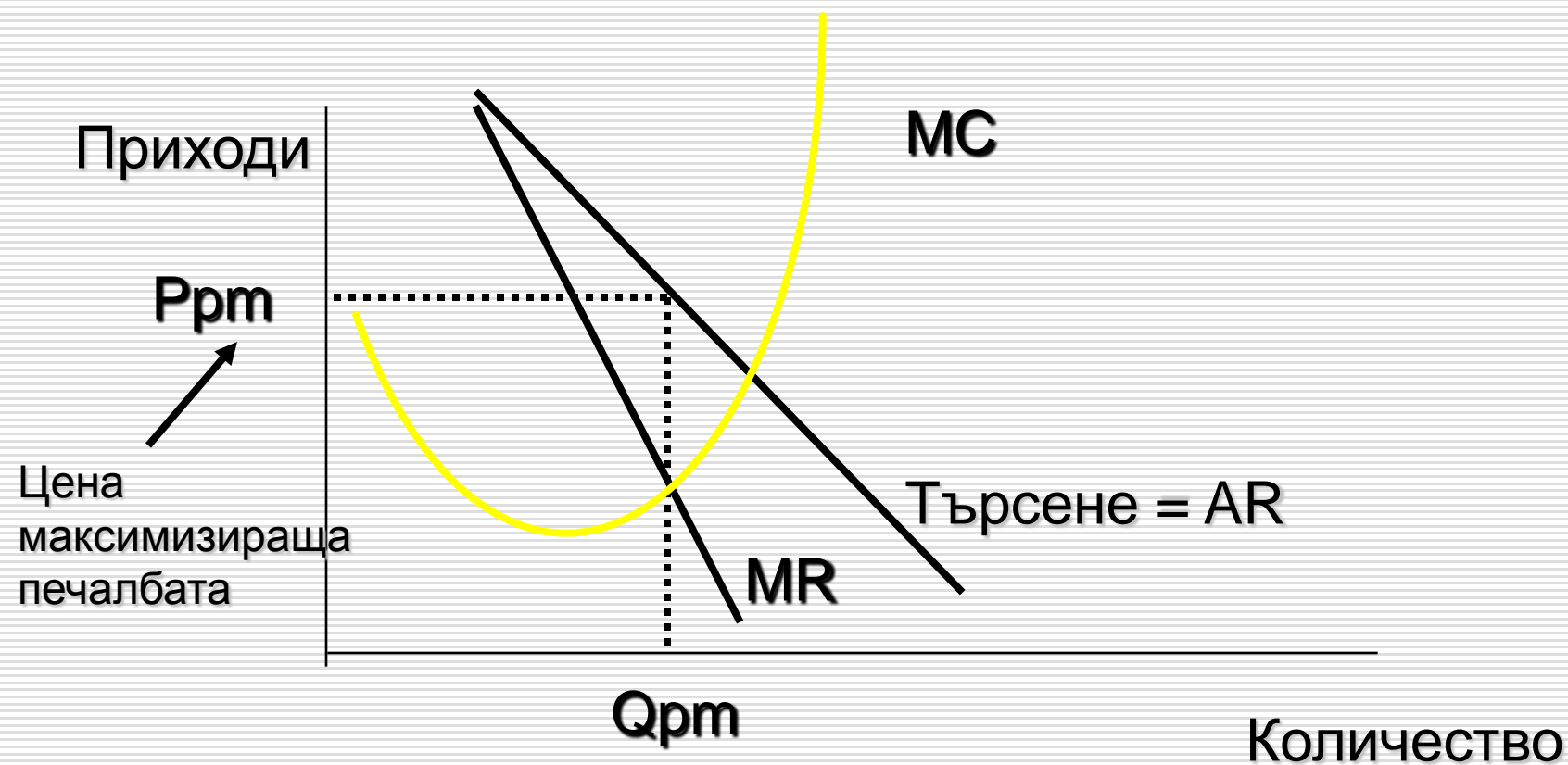
Количество максимизиращо печалбата

Количество

Microeconomics

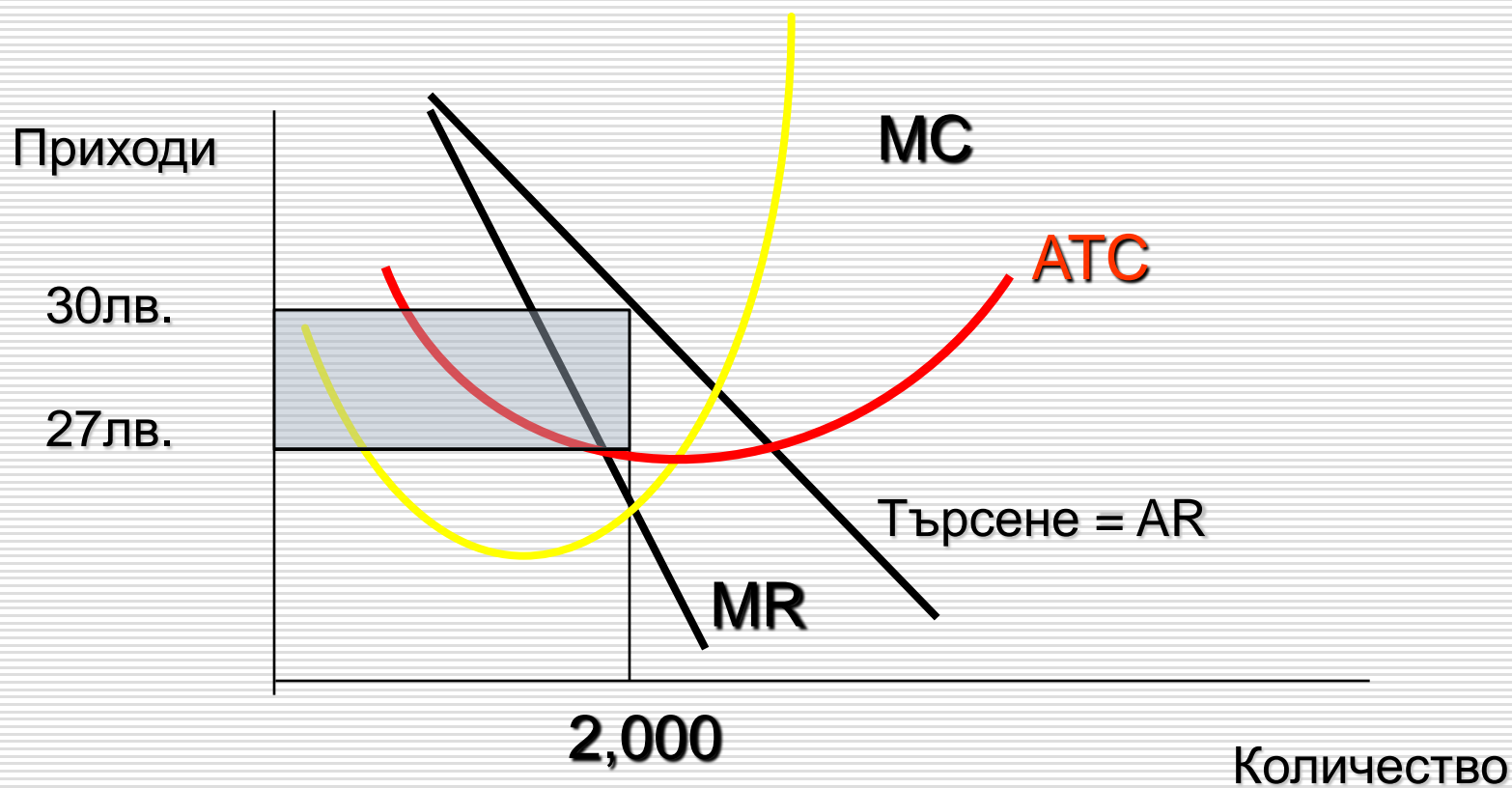
Theme 8 - Монопол

◆ Цена максимизираща печалбата

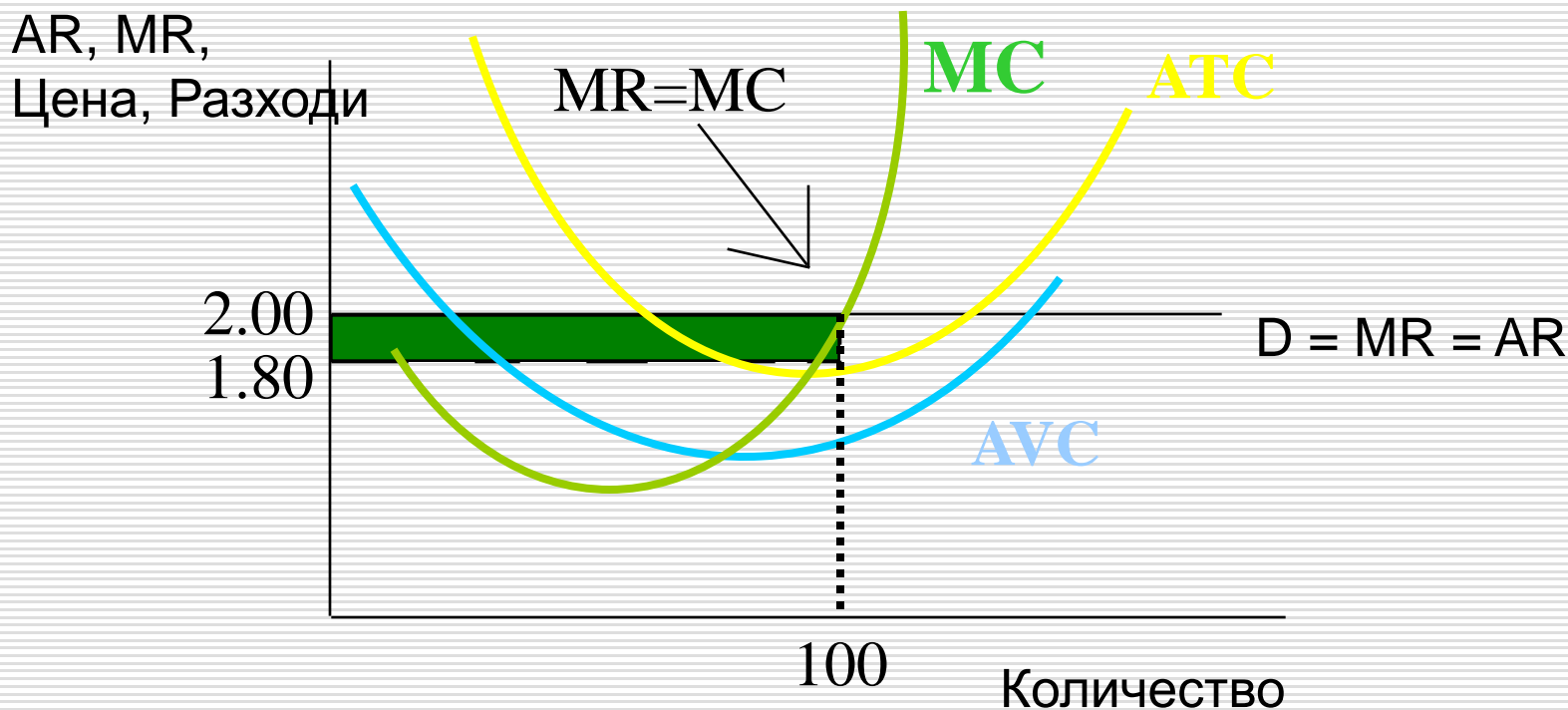
Theme 8 - Монопол

◆ Зона на печалба

Theme 8 → Theme 7 – Максимизация на печалбата на фирма на пазар със свършена конкуренция

□ “Зона” на печалба

Theme 8 - Монопол

- Монополът системно получава по-голяма печалба от нормалната; т.е. получава положителна икономическа печалба в дългосрочен план – тя се постига при $MC < P$, докато при съвършената конкуренция имаме $MC = P$
 - $MC = P$ – равномерно разпределение на ресурсите (отрасъл с постоянни разходи)
 - $MC < P$ – преразпределя потребителския излишък в полза на монополиста; производствените мощности не се натоварват – икономиката попада под кривата на производствените си възможности....(Според Харбергер загубата на потребителския излишък в САЩ = 0,1% от БВП)
-

Theme 8 - Монопол

- **Ценава дискриминация** – възможност една стока да бъде продавана на различни цени от монополиста → това минимизира потребителския излишък → **The Clayton Act of 1914**
 - **Естествен монопол** – в тази ситуация **min ATC** е над нивото на отрасловото търсене
 - **Теория на “уязвимия пазар”/contestable market theory** – “бързо навлизане, нанасяне на удар и изчезване” – *Баумол/Уилиг*
 - Вж “Микроикономика”, Отг.ред. Ст. Лисев, Р.Русинова, Горекспрес, 2003, стр.238-242
-

Theme 8 - Монопол

◆ Анти-тръстовско законодателство на САЩ

Анти-тръст = Анти-монопол

Основни анти-тръст закони в САЩ:

1. The Sherman Act of 1890
2. The Clayton Act of 1914
3. The Federal Trade Commission Act of 1914

Theme 8 - Монопол

◆ Анти-тръстовско законодателство на САЩ

The Sherman Act криминализира всички договори, комбинации, конспирации **неразумно ограничаващи между-щатската и външната търговия.**

Theme 8 - Монопол

◆ Анти-тръстовско законодателство на САЩ

The Clayton Act забранява:

- **Ценова дискриминация**, водеща до образуването на монопол
- **Сливания и поглъщания**, които водят до образуването на монопол.
- Физически лица да са **ИД на две или повече конкурентни компании**.
- **Ексклузивни търговски споразумения**, ако те водят до формирането на монопол.

Theme 8 - Монопол

◆ Анти-тръстовско законодателство на САЩ

The Federal Trade Commission Act (1914 г.) създава т.нар. Федерална търговска комисия. Заедно с анти-тръстовския отдел на Министерство на правосъдието тя следи за спазването на анти-тръстовските закони.

Theme 8 - Монопол

◆ Анти-тръстовско законодателство на САЩ

Дали наистина се нуждаем от анти-тръстовски закони?

Според **Alan Greenspan** и **Milton Friedman** тези закони причиняват **повече вреда, отколкото полза.**

Ако дадена компания достига до монопол в резултат на ефективност и иновации, то нейните услуги, ниски разходи и цени може да са от полза за обществото.

Theme 8 - Монопол

- ❑ Alan Greenspan
- ❑ Тринадесетият президент на Федералната резервна система на САЩ – 11.08.1987 – 31.01.2006 г.
- ❑ Либертарианец

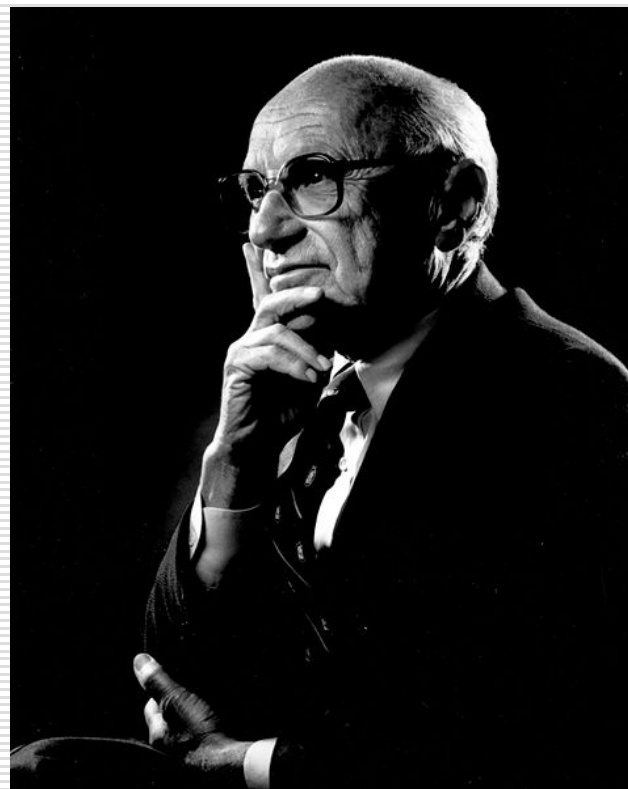
Alan Greenspan

Theme 8 - Монопол

- ❑ Milton Friedman
- ❑ As a leader of the Chicago school of economics, he influenced the research agenda of the economics profession.
- ❑ A survey of economists ranked Friedman as the second most popular economist of the twentieth century behind John Maynard Keynes, and The Economist described him as "the most influential economist of the second half of the 20th century...possibly of all of it."

Milton Friedman

<https://www.youtube.com/watch?v=YmqoCHR14n8>

Theme 8 - Монопол

- Антимонополна политика в ЕС

http://ec.europa.eu/competition/index_en.htm

- Регламент (ЕО) № 1/2003

- и Регламент (ЕО) № 139/2004

Joaquín Almunia

- Анти-монополна политика в България - <http://www.cpc.bg/>

Петко Николов

КОМИСИЯТА е независим специализиран държавен орган, който е оправомощен да прилага

- Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК),
- Закона за обществените поръчки (ЗОП) и
- Закона за концесиите (ЗК).

ЗЗК установява нарушения на свободната конкуренция съгласно разпоредбите на ЗЗК и/или на чл. 101 и чл. 102 от Договора за функционирането на Европейския съюз, извършва секторни анализи и застъпничество за конкуренцията.

ЗЗК е националният орган по конкуренцията, който осъществява сътрудничество с Европейската комисия и другите национални органи по конкуренцията на държавите-членки на Европейския съюз по реда на Регламент (ЕО) № 1/2003 и Регламент (ЕО) № 139/2004.

Theme 8 - Въпроси

1. Видове монополи
 2. Крива на търсенето и на пределните приходи на монопол
 3. Пределни и средни общи разходи на монопол
 4. “Зона” на печалба на монопол
 5. Анти-тръстовско законодателство в САЩ
 6. Антимонополна политика – България в ЕС
-

Theme 8 - Въпроси за теми / “открит въпрос”

- Крива на търсенето и на пределните приходи на монопол
 - Анти-тръстовско законодателство в САЩ
-

Theme 8 - **Примерни** въпроси за тест

1. Монополи съществуват защото обикновено има:

А - Икономия от мащаба и бариери на входа бизнеса

Б - Чуждестранни компании неподлежащи на антимонополни регулации

В - Загуба от мащаба и изисквания на входа на бизнеса

Г - Анти-тръстовско законодателство, фаворизиращо създаването на монополи

2. Кривата на пределните приходи е:

А - Низходяща и под кривата на търсенето

Б - Низходяща и над кривата на търсенето

В - Възходяща и под кривата на търсенето

Г - Възходяща и над кривата на търсенето

3. Ако максимизиращите цена и количество са съответно 7 лв. и 200 бр. и общите разходи са 900 лв., то:

А - Общата печалба = 500

Б - Общата печалба = 700

В - Общата печалба = 700

Г - Общата печалба = 2300

4. Първият анти-тръстовски закон в САЩ е:

A - The Sherman Act;

Б - The Clayton Act;

В - The Federal Trade Commission Act;

Г - The Anti-monopoly Act;

5. Milton Friedman смята че антимонополното законодателство прави:

А - Повече лошо отколкото добро;

Б - Повече добро отколкото лошо;

В - Монополите нелегални структури;

Г - Ограничава ценовата дискриминация;

Theme 8 - Примерни въпроси за тест - отговори

1 - А - Икономия от
мащаба и бариери на
входа бизнеса

2 - А - Низходяща и под
кривата на търсенето

3 - А - Общата печалба =
500

4 - А - The Sherman
Act;

5 - А - Повече лошо
отколкото добро;
